

การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG

นางสาวพินดา ปรีเปรมโมทย์ นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ กองเทคโนโลยีชีวภาพทางดิน

ที่มา : การฝึกอบรมหลักสูตร การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG อบรมวันที่ 21 กรกฎาคม - 25 สิงหาคม 2567 โดย อาจารย์ฤทัย จงสฤษดิ์ อบรมผ่านระบบ OCSC Learning Space สำนักงาน ก.พ.

การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy Model) ซึ่งเป็นโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นวาระแห่งชาติ ตั้งแต่ปี 2564 เป็นต้นไป และให้คณะกรรมการบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว ส่วนราชการ และหน่วยงานของรัฐพิจารณา กำหนดและดำเนินแผนงาน/โครงการต่าง ๆ เพื่อให้การขับเคลื่อนวาระแห่งชาติในเรื่องนี้เกิดผลเป็นรูปธรรมโดยเร็วและยั่งยืน ซึ่งความหมาย ความสำคัญของโมเดลเศรษฐกิจ BCG แนวทางการดำเนินการพัฒนาในอนาคต โมเดลเศรษฐกิจ BCG กับเกษตรกรรม และแนวทางการขับเคลื่อนภาคการเกษตรด้วย BCG Model สรุปได้ดังนี้

1. ความหมายและความสำคัญของโมเดลเศรษฐกิจ BCG

BCG Model เป็นโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อความยั่งยืน โดยมีการพัฒนาเศรษฐกิจ 3 มิติไปพร้อมกันประกอบด้วย

1.1 เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพเพื่อผลผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มหรือเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ

1.2 เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) มุ่งเน้นการใช้ผลิตภัณฑ์เป็นวงจรชีวิต ส่งเสริมการนำวัสดุต่างๆ นำกลับมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

1.3 เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคม และรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม สร้างความยั่งยืน ลดก๊าซเรือนกระจก และลดของเสียให้เหลือน้อยที่สุด คำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการพัฒนาเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนไปพร้อมกัน โดยเปลี่ยนข้อได้เปรียบที่ไทยมีจากความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม ให้เป็นความสามารถในการแข่งขันด้วยนวัตกรรม เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจ BCG ที่เติบโต แข่งขันได้ในระดับโลก เกิดการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ ชุมชนเข้มแข็ง มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

BCG Model เป็นกลไกที่มีศักยภาพสูงในการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในประเทศอย่างทั่วถึงสามารถกระจายโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันสามารถสร้างให้ประเทศไทยก้าวขึ้นเป็นผู้นำระดับโลกในบางสาขาที่ประเทศไทยมีศักยภาพ

2. แนวทางการดำเนินการพัฒนาในอนาคต

แนวทางการดำเนินการพัฒนาในอนาคตตามแผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570 มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ให้แก่จุลภาคี

2.2 การเร่งรัดให้หน่วยงานปรับแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับแผน BCG

- 2.3 การพัฒนาเกษตรกร ผู้ประกอบการให้มีทักษะใหม่ที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพที่ยั่งยืน
- 2.4 การสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศด้วย BCG Model
- 2.5 การส่งเสริมให้เกษตรกร ผู้ประกอบการประยุกต์ใช้แนวคิด BCG
- 2.6 การผลักดันให้เกิดการขยายตัวของตลาดผลิตภัณฑ์และบริการ BCG ในประเทศ
- 2.7 การปรับโครงสร้างสู่การผลิตสินค้าและบริการมูลค่าสูง
- 2.8 การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรม BCG เดิมและใหม่
- 2.9 การขยายตลาดผลิตภัณฑ์และบริการสู่ตลาดภูมิภาคและตลาดโลก
- 2.10 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น
- 2.11 การผลักดันให้ประเทศไทยมีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์/บริการ BCG ในเวทีสากล
- 2.12 การปรับปรุงระบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน
- 2.13 การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขั้นแนวหน้าที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม

3. โมเดลเศรษฐกิจ BCG กับเกษตรกรรม

3.1 แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เชื่อมโยงกับเกษตรกรรมได้โดยการนำความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมมาทำเกษตรสมัยใหม่ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และพยายามที่จะยกระดับของคุณภาพ การทำให้มีมาตรฐานในการผลิตสินค้าทางการเกษตร รวมถึงการใช้ประโยชน์จากฐานความหลากหลายทางชีวภาพในการผลิตสินค้าเกษตรและการบริการที่มีมูลค่าสูง

3.2 เศรษฐกิจหมุนเวียน เน้นการใช้ทรัพยากรทางการเกษตรอย่างเต็มที่ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และลดปัญหามลพิษ การลดขยะ หรือของเสียที่อยู่ในฟาร์ม หรือพื้นที่ทำการเกษตรให้เป็นศูนย์ หรือที่เรียกว่า zero waste

3.3 เศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งเป็นกรมองภาพรวมที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ดังนั้นการทำการเกษตรเราควรที่จะทำการเกษตรที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรทางการเกษตรอย่างเหมาะสมและคุณค่า คุ่มค่า รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรชีวภาพเพื่อสร้างรายได้สู่ชุมชนและยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรในชุมชน

4. แนวทางการขับเคลื่อนภาคการเกษตรด้วย BCG Model

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำแนวทางการพัฒนาภาคเกษตร ภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG ซึ่งแสดงดังภาพที่ 1 โดยมีเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนภาคเกษตรไทยไปสู่ 3 สูง คือ ประสิทธิภาพสูง ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น มุ่งยกระดับผลผลิตเกษตรสู่มาตรฐานสูง ด้วยระบบการผลิตที่ยั่งยืน ครอบคลุมทั้งด้านคุณภาพ ความปลอดภัย โภชนาการ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การทำการเกษตรเป็นอาชีพที่สร้างรายได้สูง ด้วยการผลิตสินค้าเกษตรที่เน้นความเป็นพรีเมียม มีอัตลักษณ์ มีความหลากหลาย และสามารถกำหนดราคาขายได้ตามคุณภาพของผลผลิต ทั้งนี้ การพัฒนาภาคเกษตร ภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG เป็นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบดั้งเดิมที่ “ผลิตมาก แต่สร้างรายได้น้อย” (More for less) ไปสู่เกษตรสมัยใหม่ที่ “ผลิตน้อย แต่สร้างรายได้มาก” (Less for more) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีมูลค่าสูงหรือเป็นสินค้าพรีเมียม ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่นำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย

(S-Curve) 4 อุตสาหกรรม ได้แก่ 1) เกษตรและอาหาร 2) สุขภาพและการแพทย์ 3) พลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ และ 4) การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีเป้าหมาย คือ 1) GDP ภาคเกษตรเติบโตอย่างสมดุลและมีเสถียรภาพ 2) รายได้เกษตรกรเพิ่มขึ้น และ 3) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการเกษตรอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยมีแนวทางการพัฒนา 4 แนวทาง ดังนี้

4.1 อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรทางการเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ได้แก่

4.1.1 อนุรักษ์ ฟื้นฟู ดินและน้ำ สิ่งแวดล้อม และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพอย่างสมดุล

4.1.2 ขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจควบคู่กับสิ่งแวดล้อม

4.1.3 สร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน

4.1.4 สร้างการรับรู้ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน

4.2 ส่งเสริมเกษตรสมัยใหม่ การผลิตสินค้าเกษตรและบริการมูลค่าสูง ได้แก่

4.2.1 นำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

4.2.2 ส่งเสริมการผลิตที่มีคุณภาพ มาตรฐาน และปลอดภัยเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ

4.2.3 บูรณาการความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มสูง

4.2.4 ส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน

4.3 พัฒนาเกษตรกรมืออาชีพและเสริมสร้างความเชี่ยวชาญของบุคลากรภาครัฐ ได้แก่

4.3.1 เพิ่มขีดความสามารถให้กับเกษตรกร (Smart Farmer) เพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการทางเกษตรสมัยใหม่

4.3.2 เพิ่มขีดความสามารถให้กับบุคลากรภาครัฐ (Smart Officer)

4.3.3 เผยแพร่องค์ความรู้ BCG

4.4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

4.4.1 สนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้เกิดเศรษฐกิจสีเขียว

4.4.2 สนับสนุนแหล่งเงินทุน พัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยทางการเกษตร

4.4.3 ส่งเสริมการตลาดเชิงรุก

4.4.4 ระบบโลจิสติกส์การเกษตร

หัวใจสำคัญ คือ การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรต่อยอดจากวัตถุดิบราคาต่ำสู่การแปรรูปในอุตสาหกรรม การเกษตร อาหารและพลังงานเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง ซึ่งจะสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของอุตสาหกรรม การเกษตรและพลังงานของประเทศไทยให้มีวัตถุดิบที่เพียงพอ สร้างงาน สร้างรายได้ ต่อยอดสู่ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ จากสินค้าเกษตรทางเลือกใหม่

ภาพที่ 1 แนวทางการขับเคลื่อนภาคการเกษตรด้วย BCG Model ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์